

## OSVRTI

HRVATSKI JEZIK USUPROT  
VUKOVCI SVI I SVUDA

**F**akultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu objavio je 2021. godine knjigu Nataše Bašić Vukovci i hrvatski jezični standard. Hrvatski u srpskohrvatskom tijesku. Knjiga je posvećena uspomeni dr. Ivana Šretera i nije velika samo obujmom (885 str.) nego ponajprije svojim sadržajem i obilatim plodovima mukotrpnoga istraživačkoga rada na temi s vrlo širokim kontekstom o kojoj se i danas nerado govori. Je li to upravo zbog konteksta koji se teško može obuhvatiti u cijelosti ili zbog činjenice da nerado govorimo o nasljeđu vukovaca koje se kod nas očituje u različitim pojavama. Sjećam se kad je slovački lektor dr. Emil Horák 1994. godine na Zagrebačkom lingvističkom krugu postavio pitanje tko su uopće hrvatski vukovci i ima li ih i danas pa je naš odgovor bio tako nemuš da je ostao dojam o tajnovitosti teme. Taj veo tajnovitosti autorica bez ikakve diskrecije skida već u „Riječi čitatelju“, postavlja stvari na svoje mjesto i naziva ih svojim imenom, ne pokušavajući npr. ekskulpirati Maretićev jezikoslovni *genij*. Najavljujući glavne predmete svojih istraživanja, ona kaže: „Raščlamba prijepornih točaka standardizacijske problematike u razdoblju zrenja i dorađivanja modernoga hrvatskoga standarda u 19. stoljeću u ovom je radu provedena na fonološkoj, morfološkoj i pravopisnoj razini. Vremenski su obuhvaćeni zbivanja i polemike u hrvatskom jezikoslovlju koji su od polovice 19. stoljeća vodili prema, kako se obično veli, pobjedi hrvatskih vukovaca...“ U uvodnom poglavlju – O temi načelno i proturječjima koja ju prate – navedeni su svi podatci i izložene sve činjenice koje slabije upućenoga čitatelja ove knjige uvode u složenu problematiku progra-



miranoga i sustavnoga zahvata u hrvatski jezik krajem 19. stoljeća i njegovih posljedica. Navode se mišljenja i pogledi suvremenih hrvatskih jezikoslovaca o toj u osnovi ekstralingvističkoj intervenciji Karadžića, Daničića i njihovih hrvatskih sljedbenika u kontekstu ondašnjih društvenih prilika i političkih odnosa. Na kraju uvodnoga dijela daje se i opširan pregled važnije literature o hrvatskim vukovcima s opisom djela najvažnijih autora.

U prvom poglavlju naglašavaju se „otvorena pitanja suvremene hrvatske standardologije: pojmovno-terminološke i periodizacijske dvojbe“ o procesu i specifičnostima normiranja hrvatskoga jezika. Ovdje je za razumijevanje problema bitno poznavanje filoloških pravaca, odnosno povijest stvaranja filoloških škola i smjerova od kraja 19. pa sve do polovice 20. stoljeća. U hrvatskom slučaju mladogramatičarske su zablude išle na

štetu hrvatskoga jezika, produbljivale su razlike između štokavštine i drugih hrvatskih dijalekata i podupirale tezu o zajedničkom srpsko-hrvatskom jeziku stvorenom na istočnohercegovačkom dijalektu. Zahvaljujući političkim prilikama koje su uporno ustrajavale na srpskohrvatskom jezičnom unitarizmu, zastarjeli mladogramatičarski historizam u hrvatskom je jezikoslovlju opstao unatoč novim znanstvenim pristupima, ponajprije strukturalizmu koji je otvorio nove, suvremenije jezikoslovne perspektive, utemeljene na novim spoznajama. U svjetlu novih sociolingvističkih pogleda na jezik autorica razmatra utemeljenost terminološke razlike između književnoga i standardnoga jezika, analizira supstanciju i strukturu standardnoga jezika te uspoređuje različite periodizacije oblikovanja standardnoga jezika.

Drugo je poglavlje posvećeno hrvatskoj jezičnoj standardizaciji u 19. stoljeću i u njemu se detaljno obrađuju temeljna pitanja opsega, sadržaja i imena jezika, standardizacijska načela i postupci hrvatskih jezikoslovaca preporodnoga i poslijepreporodnoga razdoblja, odnos između jezičnoga *standarda* i narječja, programski aspekti jezičnoga zbližavanja Hrvata i Srba u 19. stoljeću te dodiri i razlike u tome zbližavanju, sociolingvistički i lingvistički aspekti Bečkoga dogovora 1850. godine. Izbor štokavštine kao osnovice *zajedničkoga* književnoga jezika popraćen je nizom prijepora, međusobnih nerazumijevanja, svjesnoga pojednostavljanja stvari, zanemarivanja hrvatskih tradicija i činjenice da hrvatska i srpska štokavština nemaju isti razvojni put pa ni istu supstanciju. Unutar potpoglavlja o hrvatskoj i srpskoj stilizaciji novoštokavštine opisuju se fonološki i slovopisno-pravopisni ustroj, a posebna se pozornost posvećuje predmetima polemika o sastavnicama fonološkoga sustava – fonemu /h/, fonemu /r/, fonemu /ž/ i jatovskim alternantama. Na kraju toga po-

glavlja govori se o starom i novom hrvatskom naglasnom sustavu.

Treće poglavlje – Restandardizacija hrvatskoga jezika i pravopisa i vukovski jezikoslovni smjer – argumentirano ruši stereotip o *prirodnom* zbližavanju hrvatskoga i srpskoga jezika i konvergentnom razvitku zamišljenoga zajedničkoga idioma. „Jezik je naime bio tek sredstvom za postizanje drugih ciljeva, prvenstveno političkih. Sa srpske strane bila je riječ o pokušaju širenja državnoga teritorija polaganjem prava na prostor na kojem se, prema Karadžiću i sljedbenicima, govori *srpskim* jezikom, s hrvatske o pokušaju jezičnoga sjedinjenja s dijelovima vlastitoga naroda izvan granica Trojednice (Bosna, Vojvodina), a s austro-ugarske o pacifikaciji nacionalno probuđene Hrvatske uz pomoć velikosrpskoga jezičnoga imperijalizma.“ To je u najkraćim crtama politički okvir u kojemu su djelovali hrvatski vukovci ustrajući na narodnoj i jezičnoj istovjetnosti Srba i Hrvata kako ju je definirao Karadžić. U znanstvenom dokazivanju toga zajedništva prednjačio je Tomislav Maretić, *kabinetski lingvist* koji se intenzivno bavio umjetnim jezicima i jezičnim planiranjem, ali je pripadnost Dubrovnika i Zagreba istoj kulturnoj i sociolingvističkoj zajednici proglasio kurtoazijom. Njegova Gramatika i stilistika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika sastavljena je „na temelju djela tek dvaju pisaca – Vuka Stefanovića Karadžića, kojega naziva srpskohrvatskim Ciceronom, i Đure Daničića, čije mu djelo služi za provjeru Karadžićevih jezikoslovnih postupaka.“ Ta je gramatika na dulje vrijeme zaustavila inače bujan razvitak hrvatske gramatikologije. U tom poglavlju autorica piše o problematičnom odnosu organske novoštokavštine prema standardnom (književnom) jeziku te o promjeni imena jezika koja je nužno povezana s promjenom njegova sadržaja. Minuciozno analizirajući novoštokavski jezični

i pravopisni sustav, odnosno standardnojezični fonološki sustav i njegov reformirani slovoпись, autorica prati polemike o pojedinim članovima fonološkoga sustava – o fonemu /r/, fonemu /ʒ/, fonemu /h/, o jatovskim alternantama i alternanti /o/. Posebno se bavi fonološkom prilagodbom inojezičnica te naširoko piše o naglasnom sustavu, odnosno o Karadžić-Daničićevu naglasnom modelu i Maretićevoj kodifikaciji toga modela u usporedbi s akcentološkim studijama Stjepana Ivšića. Prati hrvatske pravopisne prijepore oko fonološkoga ili morfonološkoga načela, koji završavaju u korist umjerenoga fonološkoga pravopisa. Da bi vukovski usmjerenu restandardizaciju hrvatskoga jezika prikazala u cijelosti, autorica opisuje i novoštokavsku morfologiju imenskih riječi (nazivlje i raspored morfološke građe u slovničkim priručnicima, imenske riječi, rod, broj, padežni sustav i sklonidba, imenična sklonidba, pridjevno-zamjenična sklonidba) i glagolskih riječi (glagolske kategorije, sustav glagolskih oblika, razredba glagola po vrstama). Na kraju poglavlja bavi se leksikom te analizira novoštokavsko leksičko čišćenje koje se očituje u Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU i u Brozovu i Ivekovićevu Rječniku hrvatskoga jezika, gdje se, po riječima Nikole Andrića, ne može naći riječ koje nema u Karadžića. Opću jezičnu nesigurnost uvjetovanu strahom *hrvatskih đaka*, novinara, pisaca i drugih od govorene i pisane novoštokavštine maretićevskoga tipa vukovci su pokušali riješiti jezičnim savjetnicima. Štokavska je intervencija u jezik išla tako daleko da je zahvatila i neštokavsku onomastiku pa je došlo do poštokavljenja vlastitih imena. Pobjeda vukovaca u leksičkoj restandardizaciji te u novoj fonološkoj, morfološkoj i pravopisnoj kodifikaciji novoštokavštine, uz grubo zanemarivanje hrvatske književnojezične tradicije, dugoročno će se pokazati kontraproduktivnom.

U četvrtom je poglavlju – Jugoslavenski jezični unitarizam i karadžićevština – riječ o posljedicama i rezultatima očitih izvanjezičnih intervencija u stvarno jezično stanje 19. stoljeća, odnosno o sve radikalnijem jugoslavenskom jezičnom unitarizmu i karadžićevštini u 20. stoljeću. Čudovišno je kakvom se demagogijom služi *lingvist od formata* kakav je bio Aleksandar Belić, autor knjige Srbija i južnoslavensko pitanje i suautor memoranduma Savremeno srpsko nacionalno pitanje (1915.), da bi navodnu *svesrpsku* štokavštinu proglasio jezikom Srbo-Hrvata kojim se govori od Triglava do Timoka. Uoči ujedinjenja u prvoj Jugoslaviji (1918.) srpski su krugovi već pripremali temelje uspostave srpskoga jezičnoga gospodstva u državi pod krunom Karađorđevića. Pritom se Karadžićevo velikosrpstvo pojavljuje kao snažno političko oružje i u jugoslavenskoj jezičnoj politici. Ispitivanje nacionalnoga mišljenja pomoću različitih anketa imalo je za cilj „sređivanje“ jezične situacije u jezično heterogenoj državi. Tome su služile Anketa slovenskoga časopisa Veda (1912. – 1913.), Anketa Srpskoga književnoga glasnika (1914.), Anketa beogradske Pravde (1931.). Do jedinstvenoga jezika nastoji se doći pravopisom pa se 1929. pojavljuje temeljni dokument jezične unitarističke politike – Pravopisno uputstvo za sve osnovne, srednje i stručne škole Kraljevine S. H. S. – u sastavljanju kojega su sudjelovali i hrvatski vukovci. Jugoslavenskoj unitarnoj politici morao je prilagoditi svoj pravopis i D. Boranić. Na nasilje prema hrvatskom jeziku hrvatska strana nije odgovorila jer su jezičnu politiku provodili vukovci u sprezi s političarima koji su iz naivnosti ili iz gole nemoći pristajali uz unitarnu državnu politiku u kojoj je jezik mogao biti ili čvrsta poveznica ili trajna smetnja. Jezični se unitarizam nastavio i u novoj Jugoslaviji. Prokušana metoda anketiranja (Anketa o pitanjima srpskohrvatskog jezika i pravopisa) pojavila se 1953. u Letopisu matice srpske, a ispitani-

cima je diskretno sugerirano da je poželjan oblik jezičnoga zajedništva ekavština (i latinica), uz uklanjanje razlika koje bi ugrožavale takvo zajedništvo. Autorica ovdje navodi mišljenja vodećih intelektualaca toga vremena o jezičnim pitanjima iz kojih je vidljivo da je hrvatska strana oponirala unitarističkim idejama i diktatu srpskih jezikoslovaca. Unatoč tome 1954. dogodio se tzv. Novosadski dogovor (trodnevni) na kojemu su doneseni zaključci o izradi zajedničkoga pravopisa i rječnika (srpskohrvatskoga/hrvatskosrpskoga jezika) dviju Matica (1960.). Iz rječnika je prognan hrvatski leksik. Budući da su Srbi svoj književni jezik vezali uz narodni govor, a odbacivali svoju slavjanoserbsku književnu tradiciju, prazninu od tri stoljeća ispunili su prisvajanjem hrvatske književne baštine (prisvojili su čak i Marulića). Ta posezanja za hrvatskom književnošću naročito su se odnosila (i odnose se do danas) na dubrovačku književnost. Hrvatski političar Frano Supilo, koji je nekad i sam zagovarao srpsko-hrvatsko jedinstvo, sad tvrdi da „Srbima ne bi toliko narasla krila da ih hoće razastrti na hrvatsko ime i hrvatsku zemlju da Hrvati nisu sami tomu pridonijeli. Za ljubav sloge uvukli su srpsko ime i u Akademijin rječnik i u dalmatinske škole, i u beletristiku i u znanstvena djela, a nisu htjeli vidjeti da Srbi, od prvoga do posljednjega, odbijaju hrvatsko ime kao pas vreli lonac, a kad ga spominju, da ga spominju od nevolje, i da mu se tad rugaju.“

Peto poglavlje – Protuvukovski jezikoslovni smjer – govori o nastojanjima A. Radića, V. Jagića, D. A. Parčića i dr. da pitanje „zajedničkoga“ jezika podignu na objektivnu, znanstvenu razinu. Radić prigovara Maretiću pristranost u izboru građe, tvrdeći da nema hrvatske gramatike bez jezika hrvatske književnosti i građe koju crpi iz svih hrvatskih narječja, što u kulturnom smislu znači cjelinu hrvatskoga narodnoga i jezič-

noga bića. Jagić je pak kritizirao vukovski jezični redukcionizam zamjeravajući F. Ivekoviću i I. Brozu da njihov rječnik, kojemu je osnova Karadžićev Srpski rječnik iz 1852., ni približno ne obuhvaća hrvatsku rječničku građu i da je u tome pogledu Šulekov rječnik iz 1860. daleko ispred njega. D. A. Parčić u predgovoru svome Hrvatsko-talijanskom rječniku govori o jezičnim previranjima u Hrvatskoj i kritizira „novu struju“ u jezikoslovlju, izravno se suprotstavlja proturječnim preinakama stoljetne morfološke i pravopisne norme i gotovo deset godina nakon Brozova pravopisa piše „po starom“. Kao odgovor na srpski jezično unitarni časopis Naš jezik (1932.) u Hrvatskoj se na spoznajama zagrebačke filološke škole razvio smjer koji je na maretićevsku jezičnu redukciju odgovorio osnutkom Društva Hrvatski jezik (1936.) i pokretanjem časopisa Hrvatski jezik (1938.). Znamenita imena iz toga kruga – Stjepan Ivšić, Blaž Jurišić, Mate Ujević, Petar Grgec, Mihovil Kombol i dr. – poslije su redom proskribirana. Ivan Esih u svom tekstu Kultura književnog jezika – Deset jezičnih zapovijedi (1931. – 1932.) zastupa novi pogled na jezik – iz kuta praškoga lingvističkoga kruga i iskustava poljskoga jezikoslovlja. Nasilnom posrbljivanju hrvatskoga jezika suprotstavila se organizirana jezična oporba – Pokret za hrvatski književni jezik (1938.), na čijem je čelu bio Blaž Jurišić. Pri kraju poglavlja autorica piše o gramatološkom i purističkom prinosu Joze Dujmušića, koji zahtijeva vraćanje na umjereni morfološki pravopis i iekavštinu. Njegov je rad prethodio Razlikama između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika Petra Guberine i Krunoslava Krstića, koji su svoju knjigu utemeljili na modernim strukturalističkim spoznajama o razlikovanju jezika i govora, o razlici između književnoga jezika i organskih idioma te o jasnom dijeljenju dijakronije od sinkronije. Do pokušaja raskida s vukov-

skim nasljeđem došlo je u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, ali budući da se u pitanjima jezika struka sukobila s jezično nekompetentnom vlašću, problem nije bio riješen. Naravno, nije riješen ni poslije tijekom pojačane jezične unitarizacije u drugoj Jugoslaviji. U krajnje nepovoljnim političkim prilikama, kad u Hrvatskoj nije bilo potrebnih jezičnih priručnika, pokrenut je 1952. u Zagrebu časopis *Jezik kao glasilo Hrvatskoga filološkoga društva*. Politički je pritisak bio takav da se raspravljalo o svakom detalju kao što je naziv časopisa i naziv društva koje ga osniva. Urednik časopisa Ljudevit Jonke bio je jedan od onih boraca za hrvatski jezik koji je primio najteže udarce od srpske strane, a nije ga poštjedjela ni hrvatska politika. Nakon Brijunskoga plenuma 1966., kad je Rankovićevim padom popustio politički pritisak (ili se tako činilo), Matica hrvatska u ožujku je 1967. u Telegramu objavila Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, koju su potpisale sve znanstvene i kulturne ustanove i svi važniji intelektualci u Hrvatskoj. Na kraju su u ozračju Hrvatskoga proljeća četiri hrvatske znanstvene ustanove otkazale Novosadski dogovor, ali je uskoro uslijedila zabrana Matice hrvatske, Jonke je umirovljen, mnogi su hrvatski intelektualci zatvoreni. Protuvukovski jezikoslovni smjer formalno je ipak pobijedio – u Ustav 1974. ušla je odredba „hrvatski književni jezik“.

Šesto i posljednje poglavlje – Poslijedeklaracijska unitaristička previranja – govori ponajprije o buri prosvjeda raznih ustanova i poduzeća protiv Deklaracije, kao da je riječ o državnom udaru. Uslijedila su još teža *osvetnička* vremena počevši od pokušaja uspostave državnoga centralizma i jezičnoga unitarizma po modelu Miloša Žanka, a zatim i razdoblje političke vladavine Stipe Šuvara, kad su izvršeni institucionalni udari na hrvatski jezični i nacionalni identitet i kad je uništeno hrvatsko školstvo. Tada je došlo do

osporavanja i zabrane hrvatskih normativnih priručnika – Hrvatskoga pravopisa (1971.), Pregleda gramatike hrvatskoga književnog jezika (1973.) i Priručne gramatike hrvatskoga književnog jezika (1979.). Izvršen je udar na Leksikografski zavod, pojavili su se prijevori oko drugoga izdanja Enciklopedije Jugoslavije i četiri je godine trajala drama oko Hrvatskoga biografskoga leksikona (1984.). Ovdje je naveden podulji niz kazni, progona, zabrana i drugih nevolja koje su pogodile hrvatsko društvo zbog Deklaracije, zapravo zbog uporne obrane prava na svoj, hrvatski jezik. Marksistički pogled na jezik, što god to značilo, još uvijek su imali i neki hrvatski intelektualci koji su sebe smatrali vojnicima Partije, a u jezičnom su pogledu slijedili Karadžića i Daničića, odnosno suvremenu srpsku jezičnu politiku.

Na kraju se postavlja pitanje kako hrvatska standardologija vidi i ocjenjuje dva stoljeća srpskih pritisaka na hrvatski jezik, kad je zaslugom hrvatskih vukovaca ipak ostvaren utjecaj srpskoga jezika od kojega se hrvatsko jezikoslovlje često, da šteta ne bude veća, branilo kompromisima. Autorica u Zaglavku daje odgovor na to pitanje: „Protuvukovski jezikoslovni smjer (...) stalno prisutan uz glavni tijek u hrvatskom jezikoslovlju uspio je obraniti samobitnost hrvatskoga jezika i postaviti temelje teoretskoj podlozi moderne hrvatske standardologije. (...) Iz tih se razloga vukovski zahvat u jezičnu supstanciju u ovom radu ne interpretira kao naravni razvitak hrvatskoga standardnoga jezika, odnosno njegova završna faza, nego kao restandardizacija hrvatskoga jezika i pravopisa – zacijelo jedinstvena u povijesti standardnih jezika – da se nakon punih četiriju stoljeća naravnoga razvitka napravi takav raskid i lom. Govoreći o restandardizaciji, ne govorimo o nehrvatskosti nove književnojezične i pravopisne supstancije nego upućujemo na sociolingvistički aspekt

pitanja i istražujemo njegove posljedice na lingvističkoj i sociolingvističkoj razini.“

Promatrajući razvoj hrvatske jezične situacije od preporoda (ilirizma) do naših suvremenika na spomenutim dvjema razinama, autorica je uspješno uočila jezikoslovne posljedice izvanjezičnih intervencija u samu narav hrvatskoga jezika. Kloneći se političkih kvalifikacija, provjerila je s jedne strane jezične i jezikoslovne činjenice, a s druge dokumente koji potvrđuju da su političke težnje za stvaranjem jednoga političkoga naroda i njegova jezika u opisanom razdoblju nastojale izbrisati osnovna, *distinktivna* obilježja hrvatskoga kao jezika zapadne kulture i civilizacije. Najveća su vrijednost ove knjige nove spoznaje do kojih je autorica došla suvremenim kritičkim pristupom jezičnoj građi i jezikoslovnim radovima na tu temu te proučavanjem iznimno opsežne literature i teško dostupnih dokumenata.

Među prilogima na kraju knjige nalaze se brojni dokumenti – Bečki književni dogovor (1850.), Glavna pravila za južno narječje (1850.), Načela Pokreta za hrvatski književni jezik (1938.), Novosadski dogovor (1954.), Deklaracija (1967.) i drugi – te građa, odnosno dugački popis riječi na vukovskom indeksu (1872. – 1932.). Literatura kojom se je autorica služila broji preko 1300 naslova, a nakon nje slijedi Osobnik ili dugi popis imena koja se u knjizi spominju.

Ovo djelo ima posebnu znanstvenu vrijednost zbog širine pogleda na razdoblje paradoksalno preusmjerene kodifikacije hrvatskoga jezika, koju su proveli hrvatski vukovci. Naime, folklorna stilizacija hrvatskoga, koji je već u 16. stoljeću bio visoko kultiviran jezik, jedinstven je sociolingvistički paradoks koji je mladogramatičarska slavistika prihvatila i time utrla put i kasnijem srpskom posezanju za hrvatskom štokavskom baštinom. Autorica djela upustila se u minucioznu analizu te provela znan-

stvenu reviziju pojave i tradicije vukovaca u hrvatskom jezikoslovlju. Građa svakoga poglavlja obrađena je tako temeljito, iscrpno i s takvom znanstvenom akribijom, a cijelo je djelo opremljeno takvim znanstvenim aparatom da se može ubrojiti u znanstvenu literaturu na najvišoj sveučilišnoj razini. Prijevod ove knjige na strane jezike, poglavito na njemački i ruski, zasigurno bi proširio i izoštrio poglede stranih slavista na hrvatsku književnojezičnu i kulturnu povijest.

Među kroatističkim jezikoslovnim radovima ova je velika knjiga znanstveno relevantna ponajprije zbog svoje filološke aktualnosti i kulturološke širine, odnosno zbog činjenice da je pojava i tradicija vukovaca u hrvatskom jezikoslovlju desetljećima bila gotovo tabuizirana i da sljedbenici te struje do danas nisu spremni na znanstvenu reviziju te pojave, njezinih uzroka i posljedica po hrvatski standardni (književni) jezik. Štoviše, najnovija nijekanja hrvatskoga jezika u srpskim školskim udžbenicima potvrđuju da se ni nakon osamostaljenja hrvatske države odnos srpske „znanosti o jeziku“ prema hrvatskom nije promijenio. Autorica se, dakle, upustila u istraživanje područja punoga općeprihvaćenih stereotipa i klišeja koje je desetljećima nametala službena „jezična“ politika u sprezi s *izabranim* jezikoslovcima, ignorirajući bjelodanu činjenicu da hrvatski jezik za srpske „jezikoslovce“ u biti uopće nije jezikoslovni problem – ni danas, kao ni u Karadžićevo vrijeme.

Kao rezultat dugogodišnjega sustavnoga proučavanja povijesti hrvatskoga jezika ovo djelo valja ubrojiti među recentne izvorne znanstvene doprinose hrvatskom jezikoslovlju, a ujedno je i značajan kroatistički doprinos suvremenoj slavistici.

**Dubravka Sesar**

dubravka.sesar@gmail.com

<https://doi.org/10.22210/jezik.2022.69.12>